

Denne artikkelen er skrevet av Oslo VO Servicesenter for nettsiden <https://felles.oslovo.no>.
Artikkelen er oppdatert 18.sept. 2019. Erstatte tidligere versjon fra aug. 2018.

Gratis kurs i norsk og samfunnskunnskap, eller betale? Og andre regler.

I denne artikkelen finner du en beskrivelse av noen viktige regler for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, slik reglene er per sept. 2019. Vi gjør oppmerksom på at det er forenklinger og tolkninger av reglene i denne artikkelen. Det er loven og forskriftene og fortolkninger fra departementet som gjelder.

Introduksjonsloven

I introduksjonsloven finner du reglene for norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Introduksjonsloven gjelder for de fleste innvandrere som har fått sin første oppholdstillatelse som gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse fra og med 1. september 2005.

Både tidligere og gjeldende oppholdstillatelse kan bestemme rettigheter og/eller plikter man har etter introduksjonsloven. Det betyr at en ny oppholdstillatelse kan utvide og/eller begrense dine rettigheter og/eller plikter.

Introduksjonsloven henger tett sammen med de ulike kravene til norsk og samfunnskunnskap ved søknad om permanent oppholdstillatelse (utlendingsloven) og statsborgerskap (statsborgerloven).

Introduksjonsloven/forskriftene blir ofte revidert (endret). Fra 1.1.2017 er det nye krav til norsk og samfunnskunnskap ved søknad om permanent oppholdstillatelse (**utlendingsloven**) og statsborgerskap (**statsborgerloven**). Sommeren 2018 kom en liten utvidelse av gruppen som får rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. I artiklene på oslovo.no er de fleste endringene tatt med.

Introduksjonsloven ligger på lovdata.no. Loven med forskrift og mer utfyllende informasjon om reglene for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere er samlet i et "rundskriv". Det nyeste rundskrivet per sept 2019 er G-01/2016, fra 2016, som ligger på nettet. Mye som står i rundskrivet gjelder fortsatt, men vi gjør oppmerksom på at G-01/2016 ikke er oppdatert mht. endringene i 2017 og 2018.

Introduksjonsloven med forskrifter bestemmer hvilke innvandrere som

- Kan få gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap
- Må betale for opplæringen
- Må ta prøver norsk og i samfunnskunnskap

Introduksjonsloven bestemmer også aldersgruppene de ulike reglene gjelder for, og tidsfrister og andre begrensninger for gratis opplæring.

Om loven gjelder for deg, kan du se av oppholdstillatelse(e) du har fått av UDI/Politiet, eller du kan spørre voksenopplæringen i kommunen der du bor.

RETT, RETT OG PLIKT ELLER PLIKT

For å komme inn under en av gruppene som introduksjonsloven gjelder for, må man ha en midlertidig oppholdstillatelse som gir grunnlag for permanent opphold.

Dette kravet gjelder ikke for en del personer med kollektiv beskyttelse. Se også «Nye grupper» under.

RETT OG PLIKT

Hvem har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap?

Personer med rett og plikt får gratis opplæring ut fra reglene i lov og forskrift.

Hovedgruppene er:

- Personer som har fått innvilget søknad om beskyttelse/asyl (fått "Ja")
- Overføringsflyktninger
- Personer med opphold
 - På humanitært grunnlag
 - På selvstendig grunnlag (se egne regler for utregning av frist for gratis norsk)
 - På grunn av sterke menneskelige hensyn
- Personer med oppholdstillatelse på grunnlag av innvilget søknad om **familiegjenforening** med
 - en person i en av gruppene over
 - en person som har permanent oppholdstillatelse
 - (Obs: det er spesielle regler for utregning av tidsfristen for gratis opplæring, se under)
 - norsk borger eller nordisk borger
(For gjenforente med nordisk borger er det egne regler, se www.udi.no, kontakt eventuelt UDI)
- Personer med kollektiv beskyttelse
 - Deres familiegjenforente hvis tillatelsen til den som fikk kollektiv beskyttelse gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse

Nye grupper med rett og plikt fra sommeren 2018 (se introduksjonsloven på lovdata.no):

- Personer med begrenset oppholdstillatelse som medlem av barnefamilie i påvente av dokumentert identitet (Slike personer får rett og plikt til deltakelse i norsk og samfunnskunnskap fra førstegangs fornyelse av oppholdstillatelsen)
- Personer med begrenset oppholdstillatelse som enslig mindreårig i påvente av dokumentert identitet

Personer med rett og plikt til opplæring, som har fått første oppholdstillatelse fra og med 1.9.2013, har også plikt til avsluttende prøve i norsk og i samfunnskunnskap.

RETT

Hvem har rett (uten plikt) til opplæring?

Reglene om rett uten plikt til opplæring gjelder bare for noen personer som har fått første oppholdstillatelse før 1.1.2017. Personer med rett (uten plikt) er i hovedsak personer i rett

og plikt-gruppene som er mellom 55 og 67 år. De kan få gratis opplæring, men har ikke plikt til å gjennomføre opplæring/bestå prøver for å kunne søke permanent oppholdstillatelse.

Men nye regler for krav til norsk og samfunnskunnskap fra 1.1.2017 for statsborgerskap for personer opp til 67 år gjelder også for dem.

Tidsfrister for gratis opplæring gjelder også for personer med rett (uten plikt)

Endringer fra 1.1.2017: For personer som får første oppholdstillatelse som gir rett og plikt, eller plikt, til opplæringen fra og med 1.1.2017, gjelder kravene til norsk og samfunnskunnskap ved søknad om permanent oppholdstillatelse til de blir 67 år. Kategorien «Rett» bortfaller.

PLIKT

Hvem har plikt (uten rett) til å gjennomføre opplæring i norsk og samfunnskunnskap?

Personer med plikt (uten rett) må betale opplæringen selv. Det er

- Arbeidsinnvandrere fra land utenfor EFTA/EØS/EU-området
- Personer med oppholdstillatelse på grunnlag av familiegjening med arbeidsinnvandrere fra land utenfor EFTA/EØS/EU-området som ikke har permanent oppholdstillatelse.

HVOR MANGE TIMER?

Personer med første oppholdstillatelse fra og med 1.1.2012, med rett og plikt, eller rett

- har rett (og evt. plikt) til 600 timer gratis opplæring, 550 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap

Som hovedregel er de 600 timene gratis i tre år fra første oppholdstillatelse som gir rett til opplæringen. (Se også "Familiegjening" under.)

Personer med første oppholdstillatelse før 1.1.2012, med rett og plikt, eller rett

- har/hadde rett (og evt. plikt) til 300 timer gratis opplæring, 250 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap

Som hovedregel er/var de 300 timene gratis i tre år fra første oppholdstillatelse som gir rett til opplæringen.

Personer med plikt (uten rett) til opplæring, uansett når de fikk første oppholdstillatelse

- Har plikt til å gjennomføre 300 timer, 250 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap.
- Personer med plikt (uten rett) må betale for opplæringen.

FAMILIEGJENFORENTE med arbeidsinnvandrere som får permanent opphold

Vi gjør oppmerksom på at reglene for rettigheter, plikter og frister for personer med opphold på grunnlag av familiegjenforening med arbeidsinnvandrere som senere får permanent oppholdstillatelse er kompliserte og praktiseres annerledes enn tidligere.

For slike familiegjenforente regnes nå fristen for gratis norsk fra den familiegjenforentes **første** oppholdstillatelse, selv om personen da hadde plikt, ikke rett, til opplæringen. Rett til opplæringen inntreffer imidlertid først når den familiegjenforente får innvilget fornyet opphold første gang etter at "herboende", den første arbeidsinnvandreren i familien, har fått permanent oppholdstillatelse. Mange familiegjenforente vil dermed få en "rett" som har gått ut på dato, dvs. ikke gjelder lenger, når de får den. Kontakt voksenopplæringen for mer informasjon.

Hvis en familiegjenforent endrer status fra å ha plikt til å ha rett og plikt, endres kravet til pliktig opplæring fra 250 til 550 timer norsk (og 50 t samfunnskunnskap). En tidligere innfridd plikt til 300 timer er ikke lenger gyldig, og personen må ta 300 norsktimer til for å få innløst plikten til opplæring. Mange (se over) må betale for timer opptil 600 timer.

Se også artikkelen om [«Fritak fra plikt»](#) på oslovo.no

ANDRE REGLER

Alder: rett /rett og plikt/ plikt

Introduksjonsloven gjelder for personer fra 16 til 67 år.

Personer over 67 år har ikke rett til norskopplæring, selv om de tidligere har hatt det.

Ingen har rett eller plikt til opplæring og eventuelle prøver etter 67 år.

Tidsfrister og rammer

Deltakere med rett (rett og plikt, eller rett) kan selv søke om å få mer gratis norskopplæring, "behovsprøvet opplæring", etter å ha fullført 550 norsktimer, men det er kommunen/skolen som bestemmer om deltakeren har behov for mer opplæring. Kommunene skal gi mer opplæring hvis deltakeren trenger dette for å nå målene i sin individuelle plan.

Vær oppmerksom på at fristene for gratis opplæring på 3 og 5 år IKKE utsettes, selv om deltageren f eks får fødselspermisjon.

Behovsprøvet opplæring stopper

- når deltakeren består norskprøve på nivå B1 (inkludert tidligere Norskprøve 3) muntlig og skriftlig
 - Unntak: Opplæringen kan gå opp mot nivå B2 hvis det er innenfor de første 550 timene med norskopplæring
- når deltakeren har tatt 2950 timer norsk
- når det er mer enn 5 år fra deltakeren fikk første oppholdstillatelse som gav rett til opplæringen

Utgått frist for gratis norskopplæring

De som ikke har tatt 600 timer innen fristen på tre år må betale for å få tatt resten av timene. Når de har tatt 550 timer norsk kan de søke om mer gratis norskopplæring ut fra reglene for «behovsprøvet opplæring» innen fristen på fem år (fra de fikk første oppholdstillatelse som fir grunnlag for permanent oppholdstillatelse), se over.

Kommunens ansvar

Kommunen skal tilby gratis opplæring til innbyggere i kommunen som har rett og plikt eller rett til denne opplæringen. Kommunen skal tilby betalingskurs til søkere med plikt til opplæring (minimum 250 t norsk + 50 timer samfunnskunnskap).

Kommunen skal tilby opplæring innen tre måneder etter at innvandreren søker om opplæring. Opplæringen skal tilpasses bakgrunnen og forutsetningene til deltakeren, og skolen skal utarbeide og revidere individuell plan (IP) for deltakeren i samarbeid med den enkelte.

Asylsøkere i mottak

(Noen unntak, se <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-41>)

Asylsøkere i mottak kan få 175 timer norskopplæring mens de venter på svar på asylsøknaden. Timene teller ikke ved søknad om permanent opphold.

Fra 1.9. 2018 gjelder plikt til deltakelse i opplæring i norsk og i kurset Norsk kultur og norske verdier for asylsøkere over 16 år i mottak. Plikten til deltakelse begynner når personen er registrert i mottaket.

PERSONER UTEN RETT OG UTEN PLIKT TIL OPPLÆRING I NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP

For noen grupper gjelder ikke introduksjonsloven. De må betale for kurs hvis de ønsker norskopplæring. Dette gjelder blant annet

- Utenlandske studenter
- Ambassadepersonell
- Au-pairer og andre med midlertidig oppholdstillatelse som ikke gir grunnlag for permanent opphold
- Norske og nordiske borgere
- Personer med opphold etter EFTA/EØS-regelverket
Den største gruppen i denne kategorien er EU-borgere og deres familiemedlemmer som er i Norge ut fra EFTA/EØS-reglene
(Dette er EU-borgere som ikke har søkt oppholdstillatelse på grunn av familiegjenforening med norsk borger).

NYE KRAV TIL NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP FOR PERMANENT OPPHOLD OG STATSBOGERSKAP FRA 2017.

Vær oppmerksom på at noen av reglene for permanent opphold og statsborgerskap er endret fra 1.1. 2017.

Les forenklede forklaringer om kravene til norsk og samfunnskunnskap for permanent opphold og for statsborgerskap i andre artikler om [regler på oslovo.no](http://regler.paa.oslovo.no).

Se også utlendingsloven og statsborgerloven med forskrifter på lovdata.no.